

TIDSKRIFT FÖR POLITISK FILOSOFI
NR 2 2013 | ÅRGÅNG 17

Bokförlaget THALES

Vilka tvåhundra år? Vilken parentes? Vems politiska filosofi?
Robert Callergård replikerar på Sven Ove Hanssons intervju svar
(nummer 3 2012)

I INTERVJUN MED professorn i filosofi Sven Ove Hansson (KTH) i TPF 3/2012 ställs frågan »Hur ser du på att publikationer i internationella tidskrifter väger allt tyngre, t. ex. vid tjänstetillsättningar, tilldelning av forskningsmedel, etc?». Till svar säger Hansson bland annat att en filosof som anser sig ha någonting nytt att komma med självklart bör utsätta sin tanke för den internationella expertisens granskning, och att sättet att göra detta är att publicera på engelska i tidskrifter och media av kvalitet. Om detta kan man hålla med. Hansson slutsats är vidare: »Därför krävs det en mycket stark motivering om man t. ex. vid en tjänstetillsättning vill sätta en person som har lyckats med detta efter någon som inte har gjort det». Och med detta kan man nog också instämma. Om inte annat beskriver det ett rådande klimat, en viss beslutspraxis.

Men man kan förstås fråga sig om det också är ett bra klimat, om det är *optimalt* för en rik och utvecklad filosofisk kultur i Sverige att den *enda* språkliga hårdvalutan vid tjänstetillsättningar är engelskan. Det är en intressant och mycket viktig fråga som borde diskuteras mer, för det påverkar onekligen den filosofiska kulturen hur den hanteras. I det rådande klimatet är exempelvis den svenske doktorandens val mellan att skriva sin avhandling på en acceptabel medelmåttig engelska och att skriva den på vad som måste bli en betydligt bättre svensk sakprosa tyvärr givet, och tragiskt. Vi måste därför göra en distinktion mellan att konstatera att doktorander och disputerade arbetar under detta anglofona villkor och att hävda att det är ett bra och optimalt villkor – att det så ska vara.

Jag misstänker att Hanssons uppfattning är att det rådande till-

ståndet är bra som det är, eller kanske till och med idealt, för så här inleder han sitt svar på frågan:

Jag tror inte på en nationell filosofi. Jag tror på en internationell filosofi. Av detta följer att vi slutgiltigt måste ta oss ur den ca 200-åriga parentesen då man skrev vetenskap på många olika språk och åter göra det självklart att publicera sig på det internationellt accepterade språket. När det gäller politisk filosofi råder det ingen tvekan om att publicering på engelska är det enda sättet att nå den stora internationella publiken. (TPF 3/2012: 38, liksom alla kommande citat.)

Eftersom dessa rader tjänar till att motivera Hanssons slutsats, och min tolkning av den, vill jag göra några korta anmärkningar.

Vilka tvåhundra år?

JAG FÖRMODAR ATT vi talar om en period i avsaknad av ett vetenskapernas särskilda språk, mellan det att latinets makt brutits och engelskan långt senare tagit vid. Om vi konventionellt väljer 1945 som det är från och med vilket engelskan får sin dominerande ställning i Sverige och i västvärlden, så landar vi i perioden ca 1745-1945. Men detta är på tok för snävt tilltaget, för redan i första hälften av 1600-talet skriver Galileo, Hobbes och Descartes mer än gärna på sina modersmål, och trenden fortsätter sedan med Locke, Leibniz och Newton, för att nämna några tongivande forskare. En snabbslagning på deras bibliografier visar att de mycket gärna uttryckte sina bästa tankar på modersmålet. Till den gradvisa förändringen – de nationella språkens höjda status i vetenskapliga sammanhang – bidrog grundandet av nationella vetenskapliga akademier som *The Royal Society of London* (1660) och *Académie des sciences* (1666). Ett av akademiernas mål var samma som föranledde nämnda filosofer att publicera sig på flera språk, nämligen den att goda uppslag och idéer bör spridas. För detta syfte var mångspråkigheten en tillgång, men den gav också filosofer friheten att uttrycka sig antingen på modersmålet eller på latin. Samma slagning i bibliografierna visar att man också gärna såg till att få till stånd översättningar av sina alster till latin och till andra europeiska språk. Om man ska tala om

en period efter att latinets makt brutits och innan engelskan tagit vid som *lingua franca* så är perioden 1600 till 1945 rimligare, alltså 350 snarare än 200 år.

Vilken parentes?

FÖLJDFRÅGAN BLIR NU varför denna period ska beskrivas som en »parentes» och som något som vi »slutgiltigt måste ta oss ur». Finns det några belägg för att vetenskapen och filosofin led av detta Babel? Och att den numera mår bättre? Jag tror att vi alla vet svaret: det fanns knappast en rikare, lyckligare och mer fruktbar period i den västerländska filosofin och vetenskapens historia än dessa 350 år! Den som vill hävda att filosofi och vetenskap blir bättre av att alla talar enbart engelska bör belägga detta. Hade det varit bättre om Hume och Kant hade skrivit på latin?

Vems politiska filosofi?

TILL SIST MÅSTE man fråga sig varför särskilt politisk filosofi måste ha engelskan som medium och norm. Vad är bra med att politiska filosofer världen över – i Ryssland, Chile, Kina, Thailand, Egypten, Sydafrika och Sverige – ska tänka igenom och formulera sina politisk-filosofiska problem på just engelska? För erfarenheten visar väl att de mest epokgörande idéerna inom området har formulerats i nära anslutning till specifika politiska och samhällsliga skeenden? Det räcker att nämna Konfucius, Platon, Machiavelli, Hobbes, Rousseau, Wollstonecraft och de Beauvoir för att se detta. Politisk-filosofiska problem har sina lokala förankringar i tider, platser, traditioner och inte minst i språket, och det missgynnar knappast den globala forskarvärlden att tankarna först får bästa möjliga formulering på plats, innan de saluförs på den internationella marknaden. Hansson säger visserligen på ett ställe i sitt svar att det »inte är fel [sic!] att publicera på andra språk. Det är tvärtom önskvärt för att öka tillgängligheten». Men detta understryker bara tanken att engelska bör vara *lingua franca* för varje politisk filosof världen över. Och det är, menar jag, en mycket tveksam tes.

Vad hela saken gäller är de skäl som kan anföras till förmån för den systematiska nedvärdering av svensk filosofisk sakprosa som

numera är i det närmaste institutionaliserad. Vilka är beläggen för att den globala internationella filosofin, och de lokala nationella, mår bäst av att unga filosofer i det närmaste ger upp sina modersmål till förmån för engelska? Vad vi kanske borde göra istället är vad John Locke, Mary Wollstonecraft och John Stuart Mill gjorde. Skriv på vårt modersmål.

→

Robert Callergård